

NOI TRACII

BULETIN CIRCULAR TRACOLOGIC
al
CENTRULUI DE STUDII ISTORICE DE LA VENETIA

Secretariatul de redacție: MILANO, via Larga 11

DIRECTOR - FONDATOR : PROF. DR. CONST. I. DRAGAN

Redactor : Prof. MANOIL HAIVAS

RADACINELE TRACE ALE ARHITECTURII ROMANEȘTI

de Arh. Gh. C. JOJA București

Case tipice românești,
vechi și noi

Sunt legi de armonie și de compoziție care stăpânesc concepția arhitecturală a popoarelor, așezate pe arii foarte întinse, legi care condiționează întreaga compoziție arhitecturală, indiferent de stilul și de materialul utilizat: lemn, piatră, cărămidă, stil trac, grec, bizantin, georgian, românesc, indian, chinez, japonez, în oscilațiile lor din clasic în baroc, stiluri dezvoltate la sud de paralela 50 poate ca umare a condițiilor climatice. Apariția arhitecturală deschisă la popoare cu structuri sufletești atât de diferite, pledează pentru dispoziții create artificial, pentru necesitatea unui spațiu intermediar interior - exterior. Ca să renunțe la acest spațiu intermediar, popoarele nordice trebuie să fi fost afectate mai mult de lumina cu totul particulară a acestor latitudini nordice, decât de frig; ierni friguroase sunt și la noi, dar verile sunt temperate în nord. E deci și necesitatea atenuării căldurii excesive de vară care a condiționat apariția pridvorului sub toate formele lui. Nevoia de umbră a generat o întreagă arhitectură cu pridvoare, colonade, galerii deschise, o adevărată arhitectură în care umbra este materialul plastic principal.

Cât de veche este arhitectura cu pridvor în aria sud - est balcanică și la noi, pe țărmul Mării Negre până în Caucaz, ne-o dovedește însăși existența templului grec care nu e altceva decât copia în piatră a casei trace cu pridvor de lemn. Nu e exagerat dacă spunem că înaintea migrației grecești toate popoarele trace utilizau pridvorul ca element esențial al casei de locuit și deci și comunitățile geto-dace așa cum se vede în reprezentările de pe columna lui Traian,

Faptul, însă, că astăzi încă, tipuri arhitecturale identice de case cu pridvor parter și etaj, cu scara în fațadă se găsesc din peninsula Calcidică din Grecia până în Maramureș, fără schimbări stilistice, ne face să gândim la persistența acestui tip încă din timpul în care Tracii stăpâneau toate aceste teritorii.

Despre arhitectura românească se poate spune că a păstrat integral expresia arhitecturală tracă, numai prin pridvor, parter, sau parter-etaj, dar, despre arhitectura balcanică nu se poate afirma că mai mult de 50% din construcții sunt compuse cu pridvor deschis. Evoluția arhitecturii țărănești și urbane de-a lungul Dunării, pe dreapta și pe stânga ei, a urmat căi diferite, datorită rezistenței diferite a fondului uman trac din aceste arii, față de influența etniilor diferite care s-au succedat și s-au așezat aici și acolo.

Pe aceste scheme compoziționale oarecum obiective se desfășoară cu virtuozitate adevăratul discurs al arhitecturii prin intermediul detaliilor, subtile nuanțări ale gândirii arhitecturale în exprimarea unor concepții de viață diferite, a unor structuri raționale și afective diferite. Detaliul este întreg alfabetul arhitectural și grație lui se pot citi mesaje, sisteme filozofice și aspirații sociale și politice cu o claritate pe care nu numai cei ce cunosc alfabetul arhitectural îl pot citi. Rafinamentele extrem de variate pe care le suportă fiecare detaliu, dau o bogăție de limbaj arhitecturii pe care nici literatura nu o poate revendica. Jocul umbrei și al luminii asupra detaliilor arhitecturale se poate compara cu lucrul bijutierului. În bogăția detaliului sau în sobrietatea lui, arhitectura capătă valori nebănuite; cu minime variații sunt obținute expresii total diferite. Chiar lipsa detaliului a fost utilizată în arhitectura civilă românească pentru a întări puterea expresiei și exemplare din aceste realizări fără detalii sunt și astăzi printre cele mai reprezentative pentru arhitectura românească, țărănească și urbană.

Ne-am mulțumit să declarăm un exemplar reprezentativ pentru arhitectura noastră unui județ când un singur sat are nenumărate expresii arhitecturale. Insistența unor studii exhaustive asupra arhitecturii civile românești ne pune în situația de a nu putea aprecia la valoarea lui reală patrimoniul cel mai reprezentativ al arhitecturii românești.

Cercetările arheologice nu pot oferi expresia arhitecturii țărănești, românești din sec. XIV până în sec. XVII. Dar însăși lipsa unor elemente arhitecturale cum este arcul de cărămidă sau de piatră, este o indicație suficientă pentru a contura datele stilistice ale acestei arhitecturi. Arcul de piatră sau de cărămidă cu mortar practic e indistructibil, durând între 1000 - 2000 de ani. Absența lui indică faptul că arhitectura civilă a întregii Dacii și mai târziu a țărilor românești, a fost bazată pe stâlpi și grinzi, o arhitectură articulată în care, la parter zidăria sau stâlpii puteau fi de piatră de râu sau piatră necioplită fără mortar, așa cum se vede și astăzi în casele țărănești și în cetățile dacice din Hunedoara. După putrezirea lemnului întregul sistem se disloca, dar continuitatea arhitecturală se refăcea din nou cu aceleași materiale și în același tip arhitectural, cum se făcea înainte de război în satele noastre, când doar piesele putrezite erau înlocuite.

Putem afirma deci că întâlnim în casele țărănești neatinse de febra barocă cu formele ei diferite din sec. XVIII - XIX, casele țărănești dace în toată puritatea lor. E o greșală să ne închipuim că Dacii și urmașii lor au trăit timp de 1500 de ani în bordee pentru că nu am găsit urme arheologice. Condițiile economice ale țaranului dac nu puteau fi mai rele decât ale țaranului în timpul fanarioților, când totuși apar construcții țărănești demare frumoșe. Nu condiția economică este singura condiție a operei de artă. Negrii trăind în cea mai grozavă înapoiere economică au realizat opere de sculptură pe care societățile evolute nu știm dacă le vor ajunge. Dimpotrivă, asistăm astăzi la o degradare a plasticii arhitecturale la sate, tocmai datorită faptului că țaranul este mai înstărit decât altădată și dintr-un parvenitism rău înțeles, dărâma casele vechi, adevărate capodopere de arhitectură, pentru a construi un hibrid nereprezentativ pentru arhitectura românească. Construcții de neînțeleasă interpretare a arhitecturii dintre cele două războaie.

Argumentele care acoperă această carență a plasticii arhitecturii românești acoperă numai o birocrație comodă, o lene de gândire

și un dezechilibru plastic al țăranului și al arhitecților, al oamenilor de cultură din sate și orașe.

CONFIRMAREA PREZENȚEI ÎN ARDEAL ȘI UNGARIA

în timpurile preistorice, a triburilor de neam tracic

de către SCHLIEMANN, descoperitorul Troiei.

Colecția de la TURDAS și prima semnalare în arheologia ungara și universală a pătrunderii scrisului și culturii sumeriene în Europa, prin mijlocirea triburilor tracice.

Într-un articol publicat în limba maghiară în revista „Korunk”, nr. 3/1972 (1) se arată că cercetările ce se referă la începuturile civilizației europene, citează din ce în ce mai frecvent numele unei savante ungare - TORMA ZSÓFIA - amintit până în prezent, în cel mai bun caz, numai ca un precursor al luptei pentru emanciparea femeilor din țara noastră.

Torma Zsófia a sesizat pentru prima oară legăturile culturale dintre Mezopotamia, Troia și Ardeal și pătrunderea în Europa a scrisului și culturii de origine sumeriană, prin aria sud-est-europeană a acestei culturi și tot ea a făcut și prima comunicare în acest sens, la forul de un înalt rang al lumii științifice de atunci, la Congresul de arheologie din 1880, ținut la Berlin.

În faza inițială a cercetărilor, afirmația sa părea atât de cutezătoare, încât unii arheologi (F. Pulszky, I. Hampel, P. Reinecke) nu au vrut să o accepte nici ca ipoteză științifică. Despre această fază a cercetărilor ei, Torma Zsófia relatează în notele sale autobiografice, nepublicate până în prezent, următoarele:

„...am prezentat specialiștilor care au participat la congresul arheologic ținut în 1880 la Berlin și în 1882 la Frankfurt am Main - pentru semnificația lor cu totul nouă și importantă - exemplarele cele mai remarcabile ale obiectelor deosebite, de piatră, os, ceramică și metal, descoperite într-un

număr de mai multe mii la săpăturile de la Turdaș și am atras atenția asupra acestora în disertațiunea mea ... În urma acesteia, participanții au recunoscut marea lor importanță, apreciind că ele pun într-o lumină nouă clarificarea unor probleme ale epocii preistorice.

Deoarece însă noutatea acestora i-a surprins și pe specialiștii arheologi, am fost nevoită să mă decid să le studiez eu însămi, cu toate că eram pe deplin conștientă cât de anevoioasă va fi înaintarea mea pe acest hățaș deschis de mine și căutarea - fără busolă și fără odihnă - a punctelor de sprijin de care aș putea ancora descoperirile mele.

Am fost nevoită să supun obiectele colecției mele unei analize amănunțite, folosind-mă de metodele arheologiei comparative. Concluziile rezultate din împrejurări conjugate m-au dus la convingerea că, în privința epocii primitive de la Turdaș, să presupun că acest loc, cât și alte așezări primitive din Ardeal, au fost locuite de acei Geți și Daci, de neam trac, pe care primul istoriograf elen, Herodot, cu 500 ani î.e.n. îi amintește ca fiind locuitorii teritoriilor de pe lângă „Maris”, adică Mureș.

În obiectele descoperite la Turdaș am recunoscut atunci acea cultură născută din elementele culturii babiloniene - caldeice și

1) Gyulai Pál: Schliemann-levelek Torma Zsófiához, publicat în revista Korunk, nr. 3/1972, pag. 436-440.

perfectonată împreună cu arta egipteană în Siria, care a fost asemănătoare culturii Tracilor din Troia și căreia, aici în Dacia, nu i-a premers cultura galo-celtică, cultura pelasgo-elenă și cultura etruscă-romană, cunoscute de arheologi până în prezent.

Conform inscripțiilor cuneiforme din Babilon, poporul străvechi al acestui imperiu a fost un popor akkad-sumerian și comparând semnele scrisului ideografic ale acestui popor, gravate în tablele de piatră și de lut, precum și însemnele și atributele reprezentative ale ceremoniei lor cultice religioase cu acele obiecte din colecția mea, care reprezintă cultul, am demonstrat amănunțit prin figuri, în lucrarea mea ilustrată *Ethnographische Analogien/Analogii etnografice/ editată la Iena în 1894*, că trăsăturile rezultate din influența modificatoare a folclorului primitiv, se reflectă în credința și în obiceiurile cultice ale popoarelor suprapuse, de azi....cum au existat ele și în Troia la poporul trac al regelui Priam, și că din această cauză sunt identice iero-ideogramele și inscripțiile ce exprimă noțiunile cultice ale preoților din Babilon, Troia și Dacia, ca reprezentări într-totul adecvate limbii simbolice a obiectelor, ce au fost gravate pe idoli și alte diferite obiecte rituale din colecția mea, așa încât pentru dezlegarea acestor scrieri simbolice poate fi folosită una și aceeași metodă și schemă.“

La congresul din 1880 ținut la Berlin, Torma Zsófia s-a întâlnit și cu descoperitorul Troiei „homerice“ și istorice, Heinrich Schliemann, care a luat la cunoștință, cu surprindere, că în Ardeal, un arheolog de aceeași categorie – infierat ca diletant, dar de o intuiție genială – a găsit obiecte asemănătoare celor din Troia, ce dânsul le-a crezut „homerice“. Cele două descoperiri s-au completat, confirmându-se reciproc, așa încât Schliemann, într-una din cele mai importante opere ale sale, în „Ilios“ – care tratează săpăturile de la Troia și rezultatele obținute – se referă pe larg la cercetările făcute de

Torma Zsófia și la obiectele găsite de dânsa.

Torma Zsófia – la îndemnul lui Schliemann și a cercului său de prieteni – între care marele orientalist englez, Archibald H. Sayce – și-a dezvoltat pe mai departe teoria sa privind desenele gravate pe obiectele găsite la Turdaș și a înclinat să creadă că a descoperit prima manifestare europeană a scrisului.

Că această descoperire nu a fost o pură intuiție, ci rezultatul unei munci conștiente de cercetare, o dovedește – în afara studiilor aparținând lui Torma Zsófia, în parte publicate, în parte inedite – mai ales corespondența sa, întreținută cu arheologi, orientaliști, antropologi și alți specialiști.

În corespondența sa de însemnătate istoriografică, încă needitată, constând din peste 300 scrisori, se găsesc, pe lângă scrisorile lui Schliemann și Sayce, și scrisorile lui F. Hoverfield din Oxford, Julius Jung din Haga, Eduard Krause și Adalbert Voss din Berlin, M. Munch din Viena, Paul Reinecke și Johannes Ranke din München (2).

Obiectele adunate de Torma Zsófia au fost sistematizate și descrise de Roska Marton (3) iar o parte a corespondenței sale științifice cu savanții din străinătate a fost publicată în limba maghiară. (4).

În anexa articolului semnat de Gyulai Pál și prezentat în extras în cele de mai sus, au fost reproduse câteva scrisori dintre care și cea a lui Schliemann, redactată în limba franceză și datată din Atena la 9 februarie 1882, din care cităm:

2) În articol sunt menționate în total 59 de scrisori primite de la savanții enumerați.

3) Roska Marton: *A Torma Zsófia gyűjtemény az Erdélyi Nemzeti Múzeum erem – és régiségtárában, Kolozsvár, 1941* (Colecția Torma Zsófia, în secția pentru arheologie și numismatica a Muzeului Istoric al Transilvaniei, Cluj, 1941).

4) Torma Zsófia *levelesládájából* (Din cutia de scrisori a lui Torma Zsófia), Ed. Kriterion, seria Téka.

„...Dacă semnele și simbolurile gravate în pietrele găsite de Dv., au fost răstălmăcite la congresul din Berlin, ele vor fi recunoscute desigur acum, de când a apărut Iliosul meu, și de când o mare parte a colecției mele din Troia s-a prezentat poporului german și a fost expus în muzeul din Berlin. În noua dv. lucrare va fi deci suficient ca dv. să vă referiți numai la analogiile ce se găsesc în Iliosul meu. Am trecut în fugă peste figurile anexate de dv. Prezintă un interes deosebit anexa a VI-a, unde mai ales altarele cu flăcări mă surprind, ele fiind de același fel ca cele prezentate în Ilios sub nr. 1911., 1914., 1913., 1915. De asemenea merită atenție semnul ω despre care a scris savantul orientalist Sayce, în Anexa sa, pag. 766-781.“

Scrisoarea este urmată de un post-scriptum în limba germană, scris de Schliemann (și reprodus în facsimile), cu următorul text:

„Din păcate m-am simțit nevoit de a dicta scrisoarea de mai sus în limba franceză, deoarece secretarul meu nu cunoaște limba germană, iar eu sunt copleșit de lucrări. *E în afara oricărui dubiu, că Troienii au fost Traci și că odată, în timpurile preistorice, Ardealul și Ungaria au fost locuite de un trib tracic*, (5) numai în acest fel se poate explica identitatea mai multor semne din Troia și de la Dv., care nu au fost găsite în alte locuri. Dintre idoli Dv. numai doi îi văd ca fiind asemănători celor din Troia (Nr. I, 1 și nr. II, 4“.)

Referindu-se la semnul ω Schliemann mai adaugă:

„Și eu m-am ocupat de acest semn la pag. 394, unde m-am referit la dv. și la descoperirile dv. Aș mai putea adăuga că acest semn a fost regăsit recent, de către Christian Hostan din Celle, în relief, pe vasele din mormintele săpăturilor din Darzan. Dacă semnele reproduse de dv. în anexa 7 reprezintă, cum credeți dv., caracterele unui scris, în această privință nu îndrăznesc să dau vreo părere. Dv. nu puteți face ceva mai bun, decât să le comparați cu acele semne troiene, pe care Sayce le tratează în „Anexă“.

Semnificația acestui semn, pe care unii îl identifică cu tridentul lui Poseidon (Neptun) și îl cred reprodus în motivele ornamentale ale portului popular din Bihor, nu a fost încă deslegat, cum nu a fost deslegat nici înțelesul scrierii ideografice folosite în inscripțiile și figurile gravate pe obiectele de cult ale colecției din Turdaș.

Dacă figurile și semenele gravate pe obiectele găsite ar putea fi identificate cu caracterele scrise ale unei limbi abandonate, ele ar putea forma un indiciu prețios pentru identificarea substratului limbii române contemporane.

5) Fraza are, în manuscrisul german reprodus, următorul text: „Es steht über jeden Zweifel fest dass die Troianer Thraken waren u. dass auch einst in vorgeschichtlichen Zeiten Siebenbürgen und Ungarn von einem thrakischen Stamm bewohnt waren“ (Revista Korunk, nr. 3/1972 pag. 438).

de Dr. Ioan GYULAY, Timișoara

OPALINELE DE PORUMBACU

Cu ocazie vizitării unui muzeu din Transilvania bine dotat și amenajat, după cele mai moderne metode de expunere, atenția mi-a fost reținută de o frumoasă căniță de opal, expusă într-o vitrină sub eticheta de „Sticlă de Veneția“.

În realitate nu era decât un produs al

vestițiilor și talenților meșteri ai glăjeriei de la Porumbacu, din sudul Transilvaniei, (la jumătatea drumului Sibiu-Făgăraș), cu alte cuvinte, o OPALINĂ DE PORUMBACU.

Tocmai această întâmplare m-a determinat să consider necesar a lămuri problema atribuirii eronate, și încă în mod public, a

unei admirabile creații aparținând poporului nostru, fără însă să neglijăm aspectul influențelor în execuția tehnică, transmisă de sticlării venețieni prin meșterii habani.

Habanii erau o sectă religioasă anabaptistă, originară din nordul Italiei, care, la autorizația lui Gabriel Bethlen, s-au stabilit prin anul 1621 în sudul Transilvaniei, aducând cu ei meșteșugul ceramicii, faianței și sticlei de calitate superioară.

În jurul anului 1700 suspendându-se persecuțiunile sectei anabaptiste, majoritatea habanilor s-au întors la vechile lor așezări din Moravia. Cei care au mai rămas, precum și ucenicii băștinași români, sași și maghiari care își însușiseră temeinic meseria, au pus bezele manufacturei de ceramică, faianță și sticlă suflată, de calitate superioară, în Transilvania.

Sub influența tehnico-calitativă a acestor habani, au luat naștere minunatele exemplare de cănițe de opal, suflate la glăjăria din Porumbacu.

Opalinele de Porumbacu au în compoziția lor opal, o piatră semiprețioasă, cu luciu sticlos, incoloră sau de culori variate: albastru, verde, roșu sau albă ca laptele, culori în care vor apărea și cănițele.

Forma cănițelor este piriformă, amintindu-ne de vasele din culturile străvechi descoperite pe teritoriul țării la Cucuteni și Boian precum și de silueta elegantă a amforelor romane, care, în evoluția practică, și-au pierdut o toartă și au fost ciuntite la partea prelungită a piciorului spre a-și forma un fund, cu mai mare stabilitate în scopul adaptării la uzul cotidian casnic.

(Amforele romane din cauza fundului prelungit, erau înfipte în nisip, pentru a-și păstra poziția verticală).

Gâtul căniței seamănă cu un cornet, cu deschiderea în sus, iar baza face legătura cu corpul de forma unei pere. Fostul picior lung și ascuțit al amforei a fost pur și simplu ciuntit, la un nivel potrivit, pentru crearea unei baze de susținere verticală a căniței.

Astfel la unele cănițe se poate observa lipsa totală a piciorului, iar la altele piciorul a fost înlocuit cu un inel aplicat, răsfrânt, tot pentru o mai mare stabilitate, uneori decorat cu o ondulație ajurată.

Corelația formei opalinelor cu cănițele populare este evidentă.

Pe fondul uniform de culori diferite: albastru, verde, roșu, fin pastelate, sau de culoarea albă a laptelui, apare la tipurile cele mai vechi, din sec. XVII decorația extrem de variată, cu fir de sticlă sudat, în stare topită, pe corpul căniței. Desenul frecvent, urmat de firul de sticlă, este circular sau spiral, uneori în zig-zag. Acest desen decorativ leagă neîndoios practicarea lui de spiralele caracteristice ceramicii din sec. IV-III î.e.n., de Cucuteni, în Moldova și Boian, în Muntenia. În mod categoric, ceramica occidentală din acest timp și cele mai târzii, chiar mediteraneene, nu cunoșteau acest gen de desen.

Linia spirală sau circulară era dată prin torsiunea țevii de suflat în jurul axului longitudinal. Culoarea desenului, cu firul de sticlă, era de o nuanță mai închisă sau de aceeași transparență ca și fondul vasului.

În bucățile de o adevărată valoare artistică, cursul desenului urmează structura vasului, simbolizând, de fapt, jocul forțelor în susținerea, fortificarea sau consolidarea vasului. În piesele de mai mică importanță, acestea adeseori crează impresia unei anexe nepotrivite.

La alte opaline, de factură mai recentă, așadar din sec. XVIII, decorația vasului este realizată cu un desen caligrafic din ceară roșie de sigilat, topită la temperatură înaltă. Desenul consistând din linii circulare, spirale, zig-zaguri, linii ondulate, răspândit pe aproape întreaga suprafață a vasului, era realizat cu pensula și se includea în materia sticloasă, fără efecte de relief, ca la decorația cu fir de sticlă.

Din punct de vedere dimensional cănițele opaline de Porumbacu se prezintă sub forme

mici, de o delicatețe atrăgătoare, impresionantă chiar, având înălțimea de aproximativ 15 cm iar diametrul, la burtă, de 7 cm, altele mai măricele cu înălțimea de cc. 18 cm și diametrul de 9 cm.

În concluzie cănițele opaline de Porumbacu sunt create la glăjăria din Porumbacu, de aceea este firesc să le denumim „OPA—LINE DE PORUMBACU“.

Forma lor își are originea de la ceramica antică Cucuteni și Boian până la ceramica daco-romană, nefiind decât un rezultat al selecției părților utile și practice de la cănița *dacă* și *amfora romană*.

Desenul spiral, circular, zig-zag etc, este preluat de la originalul bine păstrat de-a-lungul timpului, de pe ceramica din cultura Cucuteni și Boian.

Cu alte cuvinte ceramica și chiar opalitele ne relatează, dacă știm să le ascultăm,

unele lucruri interesante și de necontestat despre existența și continuitatea unor obiceiuri, indeletniciri și chiar popoare pe acel teritoriu.

Tehnica de construcție și execuție are, în esență, afinitate cu vechea și medievala sticlă venețiană, importată prin intermediul meșterilor habani.

Dacă forma vaselor și desenele aplicate pe ele au origine în cele mai vechi timpuri, adică secolul IV-III î.e.n., (cultura Cucuteni și Boian) și s-au perpetuat de-a-lungul vremurilor pe întreg teritoriul țării, atunci este evident că și creatorii lor au avut permanență pe acest teritoriu.

Cu alte cuvinte acești meșteri, în fond, făceau parte din populație, erau poporul însuși care a locuit neîntrerupt pe acest teritoriu, „Quod erat...“

Tiberiu PUICA, jurist.

TRACO-DACII ÎN SCULPTURILE ARCULUI DE TRIUMF AL LUI GALERIU

Cu 1725 ani în urmă Galeriu, împărat roman de origine traco-dacică, (scriitorul antic Lactanius spune că mama lui Galeriu era transdanubiană, din Romula — Oltenia de azi) face apel la conașionalii săi pe care îi știa luptători neînfricați, pentru a-l ajuta în luptele împotriva Perșilor conduși de Arzacin, ale cărui armate erau bine cunoscute pentru ferocitatea lor.

Lupta a avut loc în anul 250 e.n. și a fost câștigată de armata împăratului Galeriu. Acesta, în amintirea victoriei raportate, a ridicat la Salonic — Grecia, un Arc de triumf care-i poartă numele și care se poate admira și astăzi.

Pe basoreliefurile arcului, cavaleria Dacilor apare în primele rânduri cu faimoasele lor steaguri cu cap de lup, desfășurate larg în vânt, în timp ce legiunile romane vin în urma lor, ca trupe auxiliare.

Deși Herodot scrie că după Indieni neamul Tracilor este cel mai numeros, unii

istorici au susținut că Dacii au pierit în războaiele lor cu Romanii. Existența unei armate regulate dacice, care a participat la luptele duse de Galeriu împotriva Perșilor, infirmă teoria care susține că Dacii au fost exterminați în războiul dus împotriva cotropitorilor Romani.

Profesorul danez K.F.Kinch, în cartea sa „L'arc de Triomphe de Galère, Paris, librăria Willson, ed.I, 1890“ scrie „Românii s-ar mândri mai mult cu acest monument, unde Dacii apar ca învingători și nu ca învinși, ca pe Columna lui Traian“.

Enciclopedia italiană apărută la Roma în anul 1965, pag. 183, rezervă un capitol special acestui monument sculptural arhitectonic din sec. III al e.n., iar istoricul grec Gh. I. Makarona, în lucrarea sa *Arcul lui Galeriu* — Editura Macedonia-Salonic, 1969 pag. 32, al 8, face următoarea descriere: „Un grup de călăreți Daci, cu steagurile lor specifice se îndreaptă spre dușmanii Perși. În
(cont. în pag. 8)

LA MAREA POARTA A LUMII

La marea poartă a lumii, de dincolo de zare,
A coborît din piscuri în străluciri de soare,
Zalmoxis Muzagetul, om-gând fără hotare...
A stăpânit milenii, adâncul și înaltul,
Având în el lumina, pământul și bazaltul...

Cerul i-a dat cununa de spini și mirtul greu,
Un zbucium i-a fost viața; din rob s-a făcut zeu
Și glasul din adâncuri s-a dovedit mereu...
A cucerit puterea, oțel incandescent,
La marea poartă-a lumii, un turn fosforescent...

L-a-ngenunchiat furtuna și vânturile toate
L-au biciuit în valuri...Cu forțe peste poate
Ca un ocean de flăcări, în nesfârșite gloate,
A alungat furtuna și-un neam a făurit
Cu fierul trac în sânge și fruntea-n infinit...

S-a-ngemănat în stirpă și sângele latin
Cu nemurirea Getă-n eternul carpatin
Și tot frumosul lumii în miere și în vin...
Iar noua contopire cu sângele Roman,
În nemurirea Dacă a Zeului montan,
A scris-o peste veacuri Columna lui Traian.

...Călit oțel și viață, tot stâlp de foc va fi
La marea poartă-a lumii, în noapte și în zi...

(urmare din pag. 7)

mijlocul grupului se află împăratul lor Galeriu, iar doi călăreți Daci din garda sa personală, (gardă care apăra viața împăratului în timpul luptei) au înaintat ceva mai mult și s-au încăierat cu dușmanul. În primul plan, jos, lângă împărat, sunt căzuți soldați morți și răniți din armata vrăjmașă, care sunt echipați cu cășit și scuturi mari. În fund se vede

un călăreț, probabil un șef al gărzii, care ridică mâna dreaptă cu lancea către dușman. În partea dreaptă a basoreliefului se distinge un car de luptă-de asalt- cu patru elefanți, condus de asiatici“.

O copie după basoreliefurile unde apar figurile Dacilor războinici ar fi binevenită în Muzeul de Istorie al. R.S.R.

Const. IORDACHE, sculptor

Acest Buletin este conceput ca o tribună liberă de circulație a ideilor provenite nu numai de la specialiștii consacrați, ci de la toți cei ce se ocupă de probleme tracologice. Publicarea unui articol sau a unei lucrări nu însemnează că reprezintă implicit și punctul de vedere al Centrului de Studii Istorice.